

Обобщена справка по постъпилите предложения в процеса на писмените консултации относно доклад № СОА21-ВК66-8087-[171]/02.02.2026 г. относно приемане на актуализиран План за действие за устойчива енергия и климат на Столична община 2021-2030 г.

Становище № 1	
Дирекция „Политика по изменение на климата“ Министерство на околната среда и водите	
Начин на получаване	През деловодство на Столична община
Становище	
<p>I. Общи бележки по стратегическата рамка</p> <p>Актуализираният ПДУЕК поставя висока амбиция по отношение на намаляването на емисиите на парникови газове до 2030 г., включително в контекста на ангажиментите на Столична община като част от инициативата „100 климатично неутрални и интелигентни града“. В тази връзка документът следва ясно да демонстрира по какъв начин заложените цели, мерки и количествени ефекти са съгласувани както с европейската рамка в областта на климата и енергетиката, така и с националните стратегически документи, в т.ч. Интегрирания национален план в областта на енергетиката и климата (ИНПЕК) и изискванията на Регламент (ЕС) 2023/857 относно разпределението на усилията. В настоящия вариант не е представена достатъчно ясно методологичната основа, върху която се базират количествените цели и ревизираните очаквани ефекти от мерките. Не става ясно как са използвани различните базови години (2007, 2018, 2022), по какъв начин е осигурена тяхната съпоставимост и дали са извършвани корекции на емисионните фактори или входните данни при преизчисляване на стойностите. Също така не е достатъчно ясно описана връзката между местната инвентаризация на емисиите и националната отчетност, включително по отношение на обхвата на секторите и използваните допускания. В документа не е направено ясно разграничение между отчетни данни и прогнозни стойности до 2030 г., което затруднява преценката на реалния принос на отделните мерки към общата цел. В тази връзка е целесъобразно в окончателния вариант да се включи по-конкретно описание на използваната методика, базовата година за сравнение и направените преизчисления, както и по-ясно разграничение между фактически постигнати резултати и прогнозни оценки.</p> <p>В представения вариант на актуализацията не е включен систематизиран отчет за изпълнението на мерките за периода 2021–2024 г. Липсва обобщена информация за степента на изпълнение на заложените в първоначалния план дейности – изпълнени, частично изпълнени, неизпълнени или прекратени – както и разяснение относно причините за отпадане или трансформиране на отделни цели. Не се откроява ясно връзката между постигнатите резултати и необходимостта от промяна в срокове, обхват или количествени показатели. В таблиците с графици за изпълнение са посочени основно разходвани средства и източници на финансиране, без да се представят конкретни измерими резултати, като реализирани енергийни спестявания, намалени емисии или въведени нормативни и организационни решения. В тази връзка следва да се отбележи, че в раздел „Мониторинг и контрол на изпълнението“ е посочено, че отчет за изпълнението на плана следва да се изготвя най-малко на всеки две години, като е препоръчително това да се извършва ежегодно. Към момента обаче на интернет страницата на Столична община е публикуван само един отчет за 2022 г., което затруднява проследяването на реалния напредък по изпълнението на плана. С оглед на това се препоръчва в окончателния вариант да се включи кратък обобщен отчет за напредъка по мерките, както и по-ясна връзка между отчетените резултати и предложените промени.</p> <p>При значителен брой мерки наблюдава и тенденция за системно прехвърляне на сроковете за изпълнение към по-късни години от програмния период (2027–2030 г.), без да е представена информация за междинен напредък или частично изпълнение, включително за дейности с първоначален срок 2022–2024 г. Подобен подход затруднява</p>	

оценката дали става въпрос за реално развитие на дейностите или за отлагане на тяхното изпълнение.

II. Конкретни бележки по компонент „Смекчаване“

По отношение на количествените ефекти в компонент „Смекчаване“ следва да се отбележи, че в актуализирания вариант са представени стойности по отделните инвестиционни мерки, но не е изяснено в достатъчна степен дали и по какви причини те се различават от първоначално заложените. Не става ясно дали промените произтичат от актуализирани входни данни, промяна в методиката на изчисление, прецизиране на обхвата на мерките или от преоценка на тяхната изпълнимост. Също така не е представен обобщен анализ как тези изменения се отразяват върху общата цел за намаляване на емисиите до 2030 г. В окончателния вариант е необходимо да се посочи дали сборният принос на мерките остава съизмерим със заявената цел и как се гарантира постигането ѝ при направените ревизии. Следва също да се отчете, че сред основните източници на емисии на парникови газове на територията на Столична община се открояват сградният сектор, транспортът и производството на енергия, поради което последователността и прозрачността при планирането на мерките в тези направления имат ключово значение за постигането на общата цел за намаляване на емисиите.

1. Отпаднали и трансформирани цели

В рамките на компонент „Смекчаване“ в актуализирания вариант на ПДУЕК не се откроява ясно изведена самостоятелна цел, свързана с намаляване на емисионния фактор на топлинната енергия, доставяна от „Топлофикация София“ ЕАД. В тази връзка следва да се отбележи, че в първоначалния план беше предвидена конкретна цел, свързана с намаляване на емисионния фактор на топлинната енергия, доставяна от „Топлофикация София“ ЕАД, докато в актуализирания вариант на нейно място е представена нова цел, свързана с разработване на методология за мониторинг и ограничаване на неорганизираните емисии на метан и емисии на флуор съдържащи парникови газове. Не е изяснено дали тази промяна представлява трансформация на първоначалната цел или нейното отпадане.

Предвид значителния дял на централното топлоснабдяване в сградния сектор, обръщаме внимание на необходимостта да се уточни по какъв начин този елемент се адресира в актуализирания документ – дали чрез интегриране в други мерки или чрез отделни инвестиционни програми. В текста следва да се посочи и какъв е статусът на първоначално заложената цел и предприетите действия по нейното развитие, както и причината за нейното отпадане.

2. Мярка С.1.1 – Нискоемисионни зони

По мярката следва да се направят няколко уточнения. В обхвата на засегнатите сектори не е изрично посочен сектор „Транспорт“, въпреки че мярката включва ограничения за достъп на пътни превозни средства и мерки, свързани с устойчива мобилност. С оглед на това е целесъобразно сектор „Транспорт“ да бъде изрично добавен, както и описанието на мярката да бъде допълнено с по-конкретна информация относно териториалния обхват на зоните, фазите на тяхното разширяване и очаквания количествен принос към намаляването на емисиите до 2030 г.

В частта, свързана с подмяната на горивните устройства в сградния сектор, използваната формулировка създава впечатление за пряка връзка между подмяната и намаляването на крайното енергийно потребление. Подобен израз не отчита, че ефектът от мярката е свързан преди всичко с повишаване на ефективността на производство на топлинна енергия при локални топлинни източници и с намаляване на емисиите в засегнатите зони, докато общото крайно потребление зависи и от други фактори, включително енергийните характеристики на сградата и поведението на потребителите. В този смисъл е уместно текстът да бъде прецизиран, така че очакваният ефект да бъде

формулиран като повишаване на ефективността и намаляване на емисиите, а не като автоматично намаляване на крайното потребление на енергия. С оглед повишаване на инженерно-техническата коректност и яснота на очакваните ефекти, се предлага редакция на текста, като изречението: *„Подмяната на горивните устройства ще увеличи ефективността на производство на топлинна енергия и ще намали крайното потребление на енергия в засегнатите сектори“* се замени със следния текст: *„Подмяната на горивните устройства ще увеличи ефективността на производство на топлинна енергия при употребата на локални топлинни източници и ще допринесе за намаляване на емисиите в засегнатите зони.“* Предложената редакция по-точно отразява действителния ефект на мярката, като акцентира върху емисионния резултат в зоните с локални източници на отопление, без да създава некоректна връзка с автоматично намаляване на крайното енергийно потребление, което зависи и от допълнителни фактори, включително характеристиките на сградния фонд.

3. Мярка С.1.3 – Сгради

В текста на мярката е използвано понятието „плюсовоенергийни сгради“, което не е официално въведено в терминологията на европейските директиви и в действащата нормативна уредба на Република България. С оглед терминологичната яснота е целесъобразно то да бъде заменено с по-прецизен израз, например „сгради с положителен енергиен баланс“, който по-точно отразява идеята за производство на повече енергия, отколкото се консумира в рамките на годишния баланс. Подобна редакция би избегнала смесването на различни концепции и би осигурила по-ясно и последователно използване на терминологията в документа.

В текста са посочени възможности за стимулиране на енергийното обновяване, включително чрез местни данъчни механизми, включително референции към предходни редакции на Закона за местните данъци и такси. В тази връзка е необходимо да се прегледа дали всички изброени стимули съответстват на действащите разпоредби на Закона за местните данъци и такси и дали реално могат да бъдат прилагани към момента. При наличие на отменени или неприложими текстове те следва да бъдат актуализирани или премахнати, като се посочат действащите механизми за подкрепа.

4. Мониторинг

С оглед по-добра проследимост и управляемост на прилагането на мерките за смекчаване и адаптация е целесъобразно в последващите етапи да се засили връзката между отделните интервенции и целите и индикаторите, заложи в ИНПЕК, включително по отношение на очакваните количествени резултати.

III. Конкретни бележки по компонент „Адаптация“

Адаптационният компонент на ПДУЕК е разработен в общо съответствие с Националната стратегия за адаптация към изменението на климата (НСА) и Плана за действие към нея, включително по отношение на прилагането на адаптационния цикъл (оценка на риска, намаляване на уязвимостта, подготовка, мониторинг и преглед). Документът отчита водещите климатични рискове за територията на Столична община, в т.ч. екстремната топлина и интензивните валежи, което е в синхрон с националните приоритети.

В същото време са налице аспекти, които изискват допълнително прецизиране, с оглед постигане на по-пълно съответствие с логиката и изискванията на националната рамка за адаптация, особено по отношение на приоритизацията, проследимостта и измеримостта на адаптационния ефект.

1. Оценка на риска и адаптационен капацитет

В актуализирания вариант на ПДУЕК не се открива ясно изведено преразглеждане на оценката на климатичните рискове и секторната уязвимост, заложи в първоначалния план. В документа не е представена аргументация дали и в каква степен първоначалната

оценка остава валидна към момента на актуализацията, предвид наличието на нови климатични данни и наблюдавани екстремни събития през периода 2021–2024 г. Поясното изясняване на този аспект би подобрило връзката между идентифицираните рискове и предложените мерки за адаптация. В тази връзка остава неясно по какъв начин е направена преценката, че не е необходимо актуализиране на оценката на климатичните рискове и секторната уязвимост и как се гарантира, че заложените цели, мерки и очаквани ефекти отразяват актуалното състояние на Столична община, наблюдаваните тенденции в изменението на климата и въздействието им върху отделните сектори.

В документа следва по-конкретно да се опише как се оценява адаптационният капацитет на Столична община и как се проследява неговото развитие във времето. Необходимо е да се посочат измерими показатели или индикатори, чрез които да се отчита повишаването на институционалния, техническия и финансовия капацитет за управление на климатичните рискове. Добре е също така да се направи разграничение между изпълнение на конкретни дейности и реално повишаване на устойчивостта спрямо идентифицираните рискове, като това бъде отразено в системата за мониторинг на плана.

2. Отпаднали системни мерки

В актуализирания вариант на плана не се откриват ясно обособени мерки със стратегически и хоризонтален характер, каквито бяха предвидени в първоначалния ПДУЕК, включително инициативи, насочени към нормативни и подзаконови промени за интегрирана адаптация, създаване на общински финансов механизъм, проучвания за климатична устойчивост на транспортната инфраструктура или системно интегриране на климатичната тематика в образованието. Същевременно в първоначалния план част от тези цели са със срок за изпълнение до 2023 г. (А.1.1; А.1.2). В актуализирания вариант на документа те не са включени, като не е представена информация дали са изпълнени, трансформирани или отпаднали, което затруднява проследяването на постигнатия институционален напредък.

В тази връзка следва да се отбележи и отсъствието на предвидената в първоначалния план мярка, свързана с проучване на устойчивостта на транспортната инфраструктура спрямо климатичните рискове (А.3.14 от ПДУЕК 2021), което поставя въпроса по какъв начин този аспект се адресира в актуализирания документ.

В документа не е представена информация относно статуса на подобни мерки – дали са изпълнени, трансформирани или интегрирани в други направления.

3. Екстремна топлина и здраве

Мерките, свързани с управление на риска от екстремна топлина (включително А.2.4, А.4.1, А.4.2, А.4.3, А.4.6 и др.), заемат съществено място в адаптационния компонент на плана, което е напълно оправдано предвид нарастващата честота на горещите вълни и тяхното отражение върху общественото здраве. В актуализирания вариант обаче връзката между тези мерки и резултатите от анализа на социалнодемографската уязвимост (А.3.7) не е достатъчно ясно изведена. Препоръчва се да бъде представено по-конкретно как резултатите от този анализ са използвани при определянето на приоритетите и насочването на интервенциите и последователността на тяхното прилагане. Това включва разграничаване на ролята на отделните типове интервенции - планови (план за действие и система за ранно предупреждение), инфраструктурни (климатични убежища, синьо зелени решения, защита на фасади и транспортни възли) и социални (подкрепа за уязвими групи, климатизация на обществения транспорт, поддръжка на обществени пространства), както и по-ясно описание на последователността на тяхното прилагане.

ПДУЕК отчита социалното измерение на адаптацията, включително и чрез мерки, насочени към енергийна бедност, здравни рискове и уязвими групи, което е в съответствие с националните приоритети. За по-целенасочено прилагане на мерките,

свързани със социалната уязвимост (А.2.4, А.4.6, А.5.4 и А.5.3), препоръчваме по ясно да бъде структурирана връзката между установените уязвими групи и конкретните адаптационни интервенции. Не е напълно ясно и по какъв начин установените уязвими групи – по възраст, здравен статус, социално-икономически характеристики или пространствено разположение – са отразени в планирането на конкретни действия, като създаване на охлаждащи пространства, системи за ранно предупреждение, информационни кампании или адаптиране на социални и здравни услуги. Необходимо е социалните критерии да бъдат използвани по-отчетливо при определяне на приоритетите и разпределението на ресурсите, така че интервенциите да се насочват към групите и териториите с най-висока уязвимост.

В документа не са изведени конкретни показатели, чрез които да се проследява ефектът от мерките върху здравните рискове, свързани с екстремна топлина. Препоръчваме да се дефинират индикатори, свързани например с обхвата на уязвими групи, достъпа до защитни механизми и ефективността на системите за ранно предупреждение, с цел по-ясна оценка на резултатите и на реалния принос на мерките към намаляване на риска за общественото здраве.

4. Пространствено планиране и екосистемни услуги

Мерките, свързани с оценка и интегриране на екосистемните услуги и прилагане на природнобазирани решения в процесите на пространствено и градско планиране, са запазени по същество в актуализирания вариант на ПДУЕК. При част от тях обаче се предвижда удължаване на сроковете за изпълнение до края на програмния период. В документа не е представена по-детайлна информация относно постигнатия до момента напредък или междинни резултати, които да обяснят необходимостта от удължаването. Не се открояват ясно конкретни резултати – например (но не изчерпателно) разработени концепции, методики, картографски материали или аналитични инструменти – чрез които екосистемният подход вече да е интегриран в устройствени планове или секторни политики. Препоръчваме извеждане и представяне на резултатите, което би позволило по-добра оценка на степента на реална интеграция на природнобазираните решения в практиката.

Препоръчваме също мерките А.1.1, А.2.2, А.2.3, А.4.3 и А.4.4 да бъдат по-ясно обвързани с резултатите от оценката на климатичните рискове и уязвимостта по територии, така че интервенциите да се насочват към териториите с най-висока уязвимост. Конкретното дефиниране на междинни и крайни резултати в тази област би улеснило проследяването на напредъка и би направило по-видим приносът на мерките към ограничаване на ефекта на градския топлинен остров, управлението на повърхностните води и повишаването на устойчивостта на градската среда.

5. Мониторинг

В раздела, посветен на мониторинга и контрола на изпълнението, са предвидени индикатори, които в по-голямата си част са ориентирани към отчитане на изпълнени дейности, реализирани проекти и постигнати количествени показатели по отделните мерки. Този подход позволява проследяване на напредъка по изпълнението, но не дава достатъчно ясна представа за въздействието върху намаляването на уязвимостта и експозицията на риск. За да подпомогне по-ефективно управлението на адаптацията, препоръчваме индикаторите, свързани с мерките А.1.1, А.2.1, А.3.1, А.3.4 и А.3.2, да бъдат по-ясно ориентирани към измерване на реалното намаляване на уязвимостта и климатичния риск, а не само към отчитане на изпълнени дейности и разходи.

В документа не са изведени отделно формулирани индикатори за резултат и въздействие, чрез които да се проследява степента, в която предприетите мерки водят до повишаване на устойчивостта на населението, инфраструктурата и екосистемите. Мерките, свързани с анализи, моделиране, информационни системи и изследвания (А.2.1; А.3.1–А.3.10), създават важна основа за повишаване на адаптационния капацитет на общината и са в съответствие с Националната стратегия за адаптация. За да

подпомогнат по ефективно прилагането на адаптационната политика, е необходимо да бъде уточнено как резултатите от тези аналитични инструменти ще се използват в процесите на вземане на решения, включително при планиране и приоритизиране на инвестиционните мерки. Например, как тези параметри ще се използват за оценка на промени в експозицията, чувствителността и адаптивния капацитет на населението, както и за проследяване на ефекти като подобрен температурен комфорт, по добро управление на повърхностните води и намаляване на здравните въздействия при екстремни климатични събития. Ясното дефиниране на показатели – например (но не изчерпателно), свързани с обхвата на уязвими групи, намаляване на площи с висока експозиция или укрепване на институционалния капацитет – би позволило по-обективна оценка на ефективността на адаптационната политика.

По-структурираното разграничение между индикатори за изпълнение и индикатори за въздействие би засилило ролята на мониторинга като инструмент за управление, а не само за отчетност и би позволило аналитичните продукти да функционират като активен елемент от управлението на адаптацията, а не само като поддържащи информационни ресурси.

Заклучение

От гледна точка на МОСВ, актуализираният ПДУЕК представлява добра основа за продължаване на климатичната политика на местно ниво и за принос към националните цели в областта на климата и енергетиката. С оглед изложеното, МОСВ счита за необходимо направените бележки и препоръки да бъдат отразени при финализирането на актуализирания План за действие за устойчива енергия и климат на Столична община. Отразяването им би допринесло за по-голяма яснота по отношение на методологичната основа, количествените ефекти и системата за мониторинг, както и за по-добра аргументация на направените промени спрямо първоначалния план.

Отговор/ коментар по становището

По общи бележки:

- Ще бъдат прецизирани емисионните спестявания в документа, като се запази базовата година 2018 г., но се изведат тенденциите, наблюдавани към 2022 г. (в момента се извършва междинна инвентаризация за емисии на парникови газове за 2024 г.)
- Ще се добави обобщена информация в табличен вид за изпълнение на мерките към септември 2025 г. на база на извършени в рамките на актуализацията проучване и анализ.
- Във връзка с получени предложения за допълнителна мярка за хоризонтален механизъм С.3.11 (*виж по-долу*), ще се предвиди механизъм за обобщаване, анализ и текущ преглед на напредъка по изпълнението на мерките.

По компонент “Смекчаване”:

- Ще се уточни секторната разбивка на приноса на мерките за ограничаване на емисиите.
- Оригиналната Мярка С1.4, залегнала в приетия ПДУЕК с отговорник “Топлофикация София” ЕАД, е била свързана с планове за модернизация на дружеството по споразумение с Американската агенция за търговия и развитие, които не са актуални към настоящия момент. В тази връзка, мярката е заменена с мярка за методологични проучвания на неорганизираните емисии на метан и други парникови газове от промишлената и стопанска инфраструктура в Столична община.
- По Мярка С.1.1 ще бъде добавен сектор “Транспорт” и ще се приеме предложената формулировка.
- Приемат се предложенията за формулировки в Мярка С1.3, като ще бъдат премахнати неприложимите текстове.

По подсекция Мониторинг:

- Предвиденият механизъм по новопредложената мярка С3.11 (*виж по-долу*) ще улесни анализа на данни за изпълнението на ПДУЕК и приносът му към изпълнението на ИНПЕК.

По компонент “Адаптация”:

- Ще бъде направена експертна преценка на новите климатични данни и наблюдавани екстремни събития, засегнали Столична община в периода 2021-2024 г., включително и чрез изискване на експертно становище от НИМХ. При установена необходимост, ще се актуализира оценката на риска и адаптационния капацитет на Столична община (Приложение №6 към ПДУЕК).
- Отпадналата мярка А1.1 е предвиждала дейност, която е била обвързана с в следствие неосъществена актуализация на Закона за ограничаване на изменението на климата и трансформирането му в т. нар. ЗОИКАКП. Столична община изразява готовност да се включи активно в национални процеси за нормативни промени във връзка с климатичните политики, вкл. чрез участие в различни формати, като например планирания към Мисиите на ЕС “Национален хъб за адаптация”, както и Националния експертен съвет за изменение на климата (НЕСИК).
- Мярка А1.2 е отпаднала поради развитието в националната рамка за европейско финансиране (вкл. разработването на НПВУ) и забавянето при изпълнението на свързаните национални финансови инструменти. При включването на подобни инструменти в Многогодишната финансова рамка 2028-2035 г. на ЕС, те ще бъдат своевременно предвидени и в последващите стратегически документи на Столична община.

По подсекция “Екстремна топлина и здраве”:

- По отношение на здравните ефекти от екстремните горещини, Столична община е заложила прочуванията по настоящата мярка А3.7 в бюджетната си рамка за 2026 г., като резултатите ще информират изпълнението на заложените в ПДУЕК мерки.
- По отношения на социалните измерения и уязвимите групи, във финалния вариант на актуализирания ПДУЕК ще бъде допълнена информация, вкл. и чрез индикатори, свързани с излагането на екстремни температури на база новоразработена национална методология.

По подсекция “Пространствено планиране и екосистемни услуги”:

- Ще се добави информация за стартирани и планирани проекти и проучвания на места с най-висок риск от ефекта на градския топлинен остров на територията на Столична община, идентифицирани чрез термално заснемане и последващо геопространствено моделиране.

По компонент Мониторинг:

- Приложение №6 “Оценка на уязвимостта и риска от климатичните промени за Столична община. Анализ на текущото състояние по сектори” към действащия ПДУЕК съдържа секторни показатели за уязвимост в табличен вид. Бъдещите отчети за изпълнение на мерките и дейностите на ПДУЕК до края на текущия отчетен период могат да включат анализ на приноса на мерките спрямо тези индикатори. Обръщаме внимание на принципната трудност на определяне на приноса на всяка отделна мярка и подкрепяме изготвяне на нови методологии и подходи, вкл. за отчитане на приноса към целите на Националната стратегия и адаптация и план за действие на Република България.

Становище № 2	
Д-р инж. Борислав Колев Външен експерт към Постоянна комисия по „инженерна инфраструктура и енергийно планиране“, Столичен общински съвет ПП „Спаси София“	
Начин на получаване	По ел. поща
Становище	Отговор/ коментар по становището
<p>Във връзка с провеждането на обществени консултации по Доклад с рег. №СОА21-ВК66-8087-(171)/02.02.2026 г. относно приемането на актуализиран План за действие за устойчива енергия и климат на Столична община 2021–2030 г. и проведената на 26.02.2026 г. среща на експерти от професионалната и академичната общност, ангажирани с проблемите на адаптацията към климата и мерките за неговото смекчаване (организирана от „Спаси София“), изготвихме обобщени мерки и препоръки към внесения за обсъждане документ.</p> <p>Приложено ще откриете настоящите предложения ведно с предложените от нас корекции. Добавени са и две нови мерки: „Хоризонтален механизъм за интелигентно управление на данни в жизнения цикъл на климатични проекти“ и „Интегрирана проектна готовност за зелен градски преход“. Считаме, че те ще бъдат от ключово значение за успешното изпълнение на Плана и постигането на заложените цели.</p> <p>Друга основна препоръка, която отправяме към Вас, е създаването на организация за уеднаквяване на източниците на входни данни и прецизиране на начина на тяхното събиране и обработка. Наблюдаваме сериозни разминавания в историческите данни от различни инвентаризации, извършвани през годините. Настояваме за по-често събиране на данни (ежегодно), с цел подобряване на оценката на постигнатите ефекти и своевременна актуализация на мерките при необходимост. Обръщаме внимание, че извън Наредбата за нискоемисионните зони липсват конкретни мерки, адресиращи високия дял на емисиите от сектора на транспорта. Необходимо е те да залегнат като приоритетни в настоящите и</p>	<p>Във връзка с предложените корекции по предложените мерки:</p> <p>По мярка С1.1 - ще бъде допълнен текста на мярката с предложение за удължаване на времевия обхват и извършване на експертна оценка на нуждата от териториално прецизиране на нискоемисионната зона.</p> <p>По мярка С3.7 - ще бъде допълнен текста на мярката за включването на топло- и електропреносни мрежи с интегрирано производство и съхранение на възобновяема енергия, като бюджетът ще бъде актуализиран на база предложението и възможните финансови източници. В рамките на партньорството по Мисията на ЕС за климатично-неутрални градове, през 2026 г. ще бъде изготвена концепция за първи „плюсово-енергиен район/територия“ в гр. София, като ще се търси допълнително финансиране по линия на Програма “Хоризонт Европа”, допълващо настоящия проект „Пространства за данни за положителни енергийни райони“ (акроним DS4PED), изпълняван от Столична община.</p> <p>По мярка С3.10 се приема предложението за промяна, съответстващо на актуалните изменения в Директива (ЕС) 2024/1275 относно енергийните характеристики на сградите.</p> <p>Във връзка с новопроложените мерки:</p> <p>Приема се предложената мярка С.3.11, като осигуряването на хоризонтална свързаност и нужния организационен капацитет на Столична община в рамките на мярката ще бъде осигурен посредством предложението за сформирание на ново</p>

<p>последващите планове, предвид значителния им потенциал за намаляване на емисиите от парникови газове.</p>	<p>координационно звено "Енергия и климат" (ЗЕК) към Столична община.</p> <p>Приема се общата логика на предложената мярка С.3.12 (като част от текстовете са включени в новата мярка С.3.11), като възможностите за изготвяне на конкретни и значими инвестиционни проекти ще бъде координирано от предложеното ново координационно звено ЗЕК.</p> <p>Препоръката по отношение на входните данни ще бъде отразена при извършване на междинната инвентаризация за емисии на парникови газове за 2024 г.</p>
--	---

<p>Становище № 3</p>	
<p>Доц. д-р урб. Ангел Буров Катедра Градоустройство при Архитектурен факултет, Университет за архитектура, строителство и геодезия</p>	
<p>Начин на получаване</p>	<p>По ел. поща</p>
<p>Становище</p>	
<ol style="list-style-type: none"> 1. В групата мерки "А.1 Правно-административна и управленска рамка за политиката относно климата", намирам за нужно да остане мярката "А.1.1 Предприемане на инициативи за законодателни и подзаконовни нормативни промени за интегрирана адаптация към измененията в климата засягащи територията на Столична община". Тази мярка ангажира и позволява на Столична община да бъде проактивна в националното и местно законодателство, което е далеч от пълноценно по темата адаптация и има много празнини свързани с неясния статут например на природно-базираните решения в градска среда, на алтернативни териториални и технологични решения, които са възпрепятствани от остаряла и ограничена като виждания подзаконова нормативна уредба, която в някои случаи може да не изключва определени възможности, но поради характера на законодателството ни, което се опитва да бъде изчерпателно, това често води до отказ от отговорност на компетентни органи да се произнасят положително за по-иновативни, както и експериментални решения, които биха могли да бъдат полезни алтернативи в средносрочен и дългосрочен план. 2. Мярката "А.1.2. Създаване на общински финансов механизъм за адаптация към измененията в климата" също отпада и е важно да има обосновка за причината за това - липса на законодателна възможност (свързана и с някои от липсите споменати в предходната мярка) или общо съгласие на европейско, национално и местно ниво за поддържане на статуквото на централизация на финансирането, в т.ч. за климатична адаптация, която е до голяма степен в правомощията на местната власт, за което се съмнявам, че има консенсус и моето мнение е, че това би било пропуснатата възможност, независимо от потенциалната съпротива на недалновидни политически субекти 3. В групата мерки "А.3 Приложни градски изследвания и развойни дейности" е нужно подсилване, натъртване и ударение върху изключителната нужда от актуални надеждни модели на Столична община - транспортен, енергиен и хидравличен, които имат отношение както към адаптацията, така и към смекчаването 4. Мярката А.3.5 се нуждае от граматическа редакция след направени промени в заглавието ѝ, предлагам следната промяна - "Изследване на екосистемните услуги и включването им като фактор в устройственото планиране", като тук разбирам по- 	

скромния подход в заглавието във връзка и с отпадналите мерки А.1.1 и А.1.2, но намирам за недостатъчно амбициозно отпадането в заглавието на възможността за "въвеждане на схеми за двупосочно възстановяване на разходи и уравнивяване на ползите", което въвеждане при подходяща законодателна инициатива може да бъде решаващо за обезпечаването на допълнителен финансов механизъм и средства за алтернативни форми на компенсация и дори етапно отчуждаване на частните имоти попадащи в предвижданията на ОУП за зелени клинове, чиято съдба е все още неизвестна предвид дългогодишното, бих казал противоконституционно бездействие на Столичния общински съвет

5. Намирам за подходящо включването на новообразуваната мярка "А.3.8 Проучване и ограничаване на риска от внезапни наводнения и свлачищни процеси" въз основа на предишната "А.3.16 Проучване и оценка на актуалното състояние на свлачищните процеси", съчетана с отпадналите инвентиционни мерки в предпоследната чернова на ПДУЕК, а именно - "А.4.5. Комбинирани мелиорации за предпазване от негативните въздействия на обилни и интензивни валежи" и А.4.6. "Микро водни каскади и цикли за превенция от интензивни извалявания", като със сигурност е нужна по-добра познавателна основа за риска от плувиални наводнения и връзката им със свлачища и други вредни въздействия от водите за градската среда и инфраструктура процеси
6. Във връзка с горното и по отношение на групата мерки "А.4 Инвестиции в техническа и зелена инфраструктура, сгради и благоустройство", прилагам съдържанието на отпадналите в последен момент мерки, без ясна обосновка, но негласна съпротива от отделни експерти в едно от направленията на СО преди приемането на първоначалната версия на плана, което породило критика при приемането на плана от общински съветници, за слабото присъствие на належащи мерки в това рисково направление, както все повече се убеждаваме и покрай екстремните валежни събития в страната и региона през последните години, които биха могли да имат опустошително въздействие върху части от града или целия регион, а отлагането на действията в тази посока може да бъде на изключително висока цена

Отправлям повторен призив за актуализиране на обхвата на нискоемисионната зона за отоплението, която към 2030 година се очаква да обхване и селища, за които няма достъпни алтернативи, за разлика от компактният град и част от близко разположените селища в котловинната част на Столична община, които формират общ въздушен басейн, за разлика от част от по-периферните селища, напр. селата Плана и Железница, както и други в най-северната част на СО.

Отговор/ коментар по становището

1. Отпадналата мярка А1.1 е предвиждала дейност, която е била обвързана с неосъществена актуализация на Закона за ограничаване на изменението на климата и трансформирането му в т. нар. ЗОИКАКП. Понастоящем Столична община работи активно с другите български общини, участващи в Мисиите на ЕС, като предстои създаването на национален Хъб за адаптация към Мисията на ЕС за адаптация. Част от дейностите на Хъба могат да включват работа по идентифицираните дефицити в националната законодателна рамка по отношение на внедряването на иновативни и експериментални природно-базирани решения.
2. Мярка А1.2 е отпаднала поради развитията в националната рамка за европейско финансиране (вкл. разработването на НПВУ) и забавянето при изпълнението на свързаните национални финансови инструменти. При включването на подобни инструменти в Многогодишната финансова рамка 2028-2035 г. на ЕС, те ще бъдат съвременно предвидени и в последващите стратегически документи на Столична община.
3. Мярка А3.1 адресира нуждата от актуално и надеждно моделиране на дейностите, свързани с адаптацията към климатичните промени, като е добавен текст за

интегрирането на модели, които да отчитат уязвимостите по отношение на енергийната, транспортна, водна и зелена инфраструктура.

4. Отпадането на “схеми за двупосочно възстановяване на разходи и ползи” от заглавието и текста на мярка А3.5 е извършено, т.к. изпълнението на схемите е свързано с необходими изменения в нормативната уредба, за които няма готовност на национално или местно ниво, както е указано и в описанието на мярката. Столична община е ангажирана с намирането на баланс между частния и обществения интерес във връзка с осъществяването на елементи от зелената система. За момента няма готовност за внедряване на нови механизми, включващи данъчни облекчения за “плащане за екосистемни услуги”. Схеми за участие на частни собственици и други заинтересовани страни на доброволен принцип се проучват в рамките на проекти с европейско финансиране като стартиращите през 2026 г. проекти URBACT PARKS и LIFE INSSURE.
5. Фокусът на ПДУЕК по отношение на ограничаването на риска от наводнения е приоритизиран в мярка А3.8, допълваща риска от свлачищни процеси с риска от внезапни (поройни) наводнения, поради наличието на сухи дерета и опита с разрушителни наводнения в други региони на страната през 2023 г. и 2025 г., както и възможностите за намаляване на този риск основно на територията на Столична община. Търсят се решения, включително изграждане на ретензионни обеми и локални природно-базирани решения на принципа “град гъба” (“sponge city”), които се налагат в световен мащаб. В рамките на актуализацията са обсъдени възможностите за адресиране на риск от наводнения от плувиален тип и в регионален мащаб, където възможностите са по-ограничени, тъй като касаят по-мащабни инвестиции, включително в национална инфраструктура. Столична община ще търси адресирането на тези рискове в диалог с националните институции, вкл. с участието си в Национален хъб за адаптация. Предложеното “Звено за енергия и климат” (ЗЕК) (нова мярка С3.11) ще подпомага разработването и довеждането до проектна готовност на значими инвестиционни проекти, които адресират климатични рискове.
6. По отношение на мярка С1.1. ще бъде добавен текст за нуждата от териториално прецизиране.

Становище № 4	
Генади Кондарев, Експерт по енергийна политика Черноморски изследователски енергиен център	
Начин на получаване	По ел. поща
Становище	
<p>Още с първата си версия Планът за действие за устойчива енергия и климат (ПДУЕК) на Столичната община предоставя много добра картина на София от гледна точка на енергийната и екологична статистика. На едно място са събрани данни за потреблението на енергия, емисиите и ключовите сектори, както и преглед на действащите политики и програми на общината. Актуализираната версия представлява допълнителна стъпка в надграждането на тази аналитична рамка и създава основа за по-цялостно стратегическо планиране. Планът е и ключов инструмент за изпълнение на ангажиментите на Столична община по Глобалното споразумение на кметовете за климата и енергията.</p> <p>В същото време документът показва, че все още съществуват определени слабости и пропуски в стратегическото планиране. Без да навлизаме в детайлен анализ на всяка отделна мярка, бихме искали да посочим няколко аспекта, които са особено важни в контекста на експертизата и фокуса на нашия екип.</p> <p>Необходимост от по-ясна логическа рамка на мерките</p> <p>В редица случаи планът представя набор от логични и полезни мерки, но те са формулирани на сравнително общо и пожелателно ниво. Дори когато има поставена крайна цел и идентифицирани потенциални източници на финансиране, често липсва ясно описан път за реализация – с междинни етапи, подцели, индикатори за напредък и времева рамка.</p> <p>Интеграция на енергийните системи</p> <p>Друг важен аспект, който не е достатъчно ясно отразен в ПДУЕК, е необходимостта от по-интегриран подход към развитието на енергийните системи на града. В настоящата версия на плана отделните мерки и секторни политики често се разглеждат относително самостоятелно – например в областта на отоплението, транспорта, електроенергията или енергийната ефективност на сградите. В съвременните енергийни системи обаче тези области са силно взаимосвързани и изискват системен подход към интеграцията на енергийните потоци.</p> <p>Планирането на бъдещата енергийна система на София следва да отчита взаимодействието между различните форми на производство, съхранение и потребление на енергия – включително връзките между електроенергийната система, отоплителните мрежи, транспорта, локалното производство на енергия и системите за съхранение. Подобен интегриран подход би позволил по-добро използване на наличните ресурси, намаляване на системните разходи и по-висока устойчивост на енергийната инфраструктура.</p> <p>Стратегическата роля на София в националната енергийна система</p> <p>София има ключово значение не само за енергийната политика на града, но и за развитието на енергийната система на България като цяло. Столицата концентрира една пета от населението на страната, както и значителна част от икономическата активност и потреблението на енергия. Поради този мащаб решенията, които се взимат на ниво Столична община, имат директно отражение върху енергийните процеси в целия регион и в националната енергийна система.</p>	

В този смисъл София може да играе ролята на водеща платформа за внедряване на нови енергийни решения, които впоследствие могат да бъдат приложени и в други градове на страната. Именно поради тази причина стратегическото планиране на енергийния преход в столицата следва да бъде още по-амбициозно, системно и ориентирано към дългосрочната трансформация на енергийната система.

Недостатъчно разглеждане на геотермалния потенциал

Разглеждането на геотермалния потенциал в плана изглежда фокусирано основно върху използването на минерални води при наличие на директен дебит за отоплителни или балнеологични нужди. Това е твърде ограничен прочит на възможностите.

Дори при такъв тип източници съществува възможност за извличане на топлина чрез теплообменници и термopомпени системи без негативно въздействие върху водния ресурс. Топлината може да се извлича дори от водата след нейното използване и преди или при заустването ѝ в канализационната система.

Това позволява **каскадно използване на енергийния ресурс**, при което минералните води първо се използват за питейни или балнеоложки цели, а след това се извлича остатъчната топлина за отопление или подгръване на битова гореща вода.

Освен това в плана липсва достатъчно внимание към други форми на геотермия:

- **плитка геотермия**, която може да се интегрира практически навсякъде и да бъде заложена още при проектирането на нови сгради;
- **дълбока геотермия**, която чрез сондажи може да осигури постоянни температури за отопление или битова гореща вода на квартални или градски зони;
- **ултра-дълбока геотермия**, която потенциално може да достигне температури, позволяващи производство на електроенергия и осигуряване на базови мощности.

Потенциалът на София в това отношение следва да бъде системно и ускорено изследван.

Нискотемпературни топлофикационни мрежи и отпадна топлина

В плана липсва съществено разглеждане на **нискотемпературните топлофикационни мрежи**, които в много европейски градове се превръщат в ключов инструмент за интегриране на енергия от ВЕИ (геотермална, слънчева, термopомпи) и отпадна топлина.

Отпадната топлина се споменава само на няколко места и по-скоро като обща концепция или резултат от моделиране, но не са разписани конкретни политики, програми или инвестиционни инициативи за нейното реално използване.

Дългосрочната перспектива на топлофикацията

В документа се отбелязва тенденцията към по-топли зими, но препоръчваме да се вземе предвид и друг важен индикатор – **намаляването на броя на отоплителните дни**, което е ясно наблюдаема тенденция от 90-те години насам.

Това е особено важен фактор за бъдещето на „Топлофикация София“, тъй като поставя въпроса за дългосрочната икономическа устойчивост на системата.

Необходим е по-открит и стратегически разговор за:

- бъдещата роля на централното отопление в града;
- сценарии за реструктуриране и модернизация;
- постепенно намаляване на зависимостта от природен газ;

- поетапно интегриране на възобновяеми източници и отпадна топлина. Този процес може и трябва да бъде постепенен, но е важно да започне още сега.

Липса на внимание към съхранението на енергия

В плана не се разглежда темата за **съхранението на топлинна енергия**, включително технологии за сезонно съхранение, които могат значително да подпомогнат интеграцията на възобновяеми енергийни източници.

Също така липсват конкретни цели или планове за **системи за съхранение на електроенергия** на територията на общината. Подобни системи имат ключово значение както за интеграцията на ВЕИ, така и за енергийната сигурност и устойчивост при кризи.

Подготовка за енергийни кризи

Планът почти не разглежда възможностите за реакция при енергийни кризи. Големите градове следва да планират сценарии за ситуации като:

- прекъсвания на електрозахранването,
- недостиг на горива,
- екстремни климатични събития,
- сринове в енергийната инфраструктура.

Това включва изграждане на резервни енергийни системи за критична инфраструктура, развитие на локални енергийни източници, както и планове за управление на търсенето и временно ограничаване на потреблението.

По-активна роля на София в законодателните промени

Планът разчита в значителна степен на национални политики и възможността за тяхното прилагане на общинско равнище. Макар България да е силно централизирана държава, София има потенциал да бъде водеща в разработването на пилотни проекти и иновативни политики.

Столична община може да играе по-активна роля в:

- инициране на пилотни инициативи,
- настояване за законодателни промени,
- настояване за ускорено транспониране на европейското законодателство.

Новото европейско законодателство

В плана се забелязват пропуски по отношение на най-новите европейски регулации. Макар някои от тях все още да не са транспонирани в българското законодателство поради продължителната политическа нестабилност, те вече са част от действащата рамка на ЕС и могат да бъдат взети под внимание на общинско равнище.

Например **Директивата за енергийната ефективност** въвежда изискване за общините с население над 45 000 жители да разработят **планове за устойчиво отопление и охлаждане**. Това задължение влиза в сила от края на 2025 г. и няма необходимост, нито е от полза за общините да чакат закъсняло транспониране, чак след което да действат под времеви натиск и риск от наказателни процедури.

Управление на електрификацията

Планирането трябва да включва по-изявено управление на процеса на **електрификация на отоплението и транспорта**.

София е град с най-висок икономически стандарт в страната и е естествено тези процеси да се ускорят. Ако обаче не бъдат управлявани стратегически, те могат да създадат сериозни натоварвания върху електроенергийната мрежа.

Необходимо е да се разглеждат решения като:

- интеграция на системи за съхранение на електроенергия,
- съхранение на топлинна енергия,
- управление на търсенето,
- стимули за зареждане на електромобили в периоди на излишък на ВЕИ производство.

Декарбонизация на електрифицирания транспорт

Емисиите от транспорт в София са значителни. Въпреки това дори електрифицираният обществен транспорт все още генерира непреки емисии поради въглеродния интензитет на електроенергийния микс в България.

Това включва:

- метро
- трамваи
- тролейбуси
- градска железница

Затова е необходимо да се върви към **осигуряване на 100% възобновяема електроенергия** за обществения транспорт, което е приложимо и за:

- общинските сгради и
- уличното осветление.

Планът споменава тази възможност, но не я формулира като конкретна цел и поет ангажимент.

Освен това в текста се акцентира върху собственото производство на зелена енергия, но не се разглеждат достатъчно:

- зелените обществени поръчки за електроенергия,
- механизмите за стимулиране на домакинствата и бизнеса да преминават към по-зелен енергиен микс.

Водеща роля на София

В контекста на новото европейско законодателство София има възможност да бъде **изпреварващ пример** сред българските общини.

При наличие на мотивиран и овластен екип Столична община може:

- да стартира пилотни проекти за нови енергийни решения,
- да демонстрира добри практики,
- да използва институционалната си тежест за ускоряване на законодателните промени,
- да популяризира новите възможности и задължения, произтичащи от европейската рамка.

По този начин София може да се утвърди като лидер в енергийния преход не само в България, но и в региона.

Отговор/ коментар по становището

Коментари по направени предложения:

- По отношение от нуждата за системен подход в интеграцията на енергийните потоци и водещата роля на гр. София в реализиране и демонстриране на връзките между електроенергийната, отоплителна и охладителна мрежа, устойчивата мобилност и производството и съхранение на локална възобновяема енергия, значително е увеличен обхватът и бюджетът на мярка С.3.7 за изграждане на позитивни енергийни райони/територии (т.нар. Positive energy districts). В ход е изготвяне на концепция за

първа такава обособена територия в гр. София. Договорът за климатична неутралност на гр. София залага цел за създаване на 30 общности за възобновяема енергия и/или граждански енергийни общности, които могат да бъдат свързани с публични и частни сгради за общо производство, съхранение и споделяне на енергия.

- Възможностите за използване на плитка и дълбока геотермия, както и интегрирането им в отоплителни мрежи, също могат да бъдат обект на мярка С.3.7. Въпреки че не са изведени като самостоятелна мярка, технологията може да бъде фокус при подготвянето на проекти във връзка с новата предложена мярка С.3.11.
- По отношение подготовката за енергийни кризи, Столична община изпълнява Програма за намаляване на риска от бедствия на Столична община (2024 - 2028 година), която залага обширни мерки за намаляване на риска от подробно класифицирани явления и събития.
- По отношение на изготвянето на План за устойчиво отопление и охлаждане на Столична община, такъв предстои да бъде изготвен в съответствие с регулаторните изисквания, като той може да допълни ПДУЕК и Договора за климатична неутралност по отношение на възможностите за декарбонизация на сектор отопление и охлаждане.